

Paragraaf Weerstandvermogen & Risicobeheersing

1. Inhoud paragraaf

In deel 1 van deze begroting is het financieel meerjarenperspectief van de gemeente Voerendaal geschetst. Aan de hand van dit perspectief kan een oordeel worden gevormd over de financiële positie van de gemeente Voerendaal. Dit oordeel echter is niet compleet zonder ook hierin het weerstandvermogen van de gemeente te betrekken. Bij weerstandvermogen gaat het om de mate waarin een gemeente in staat is middelen vrij te maken om mogelijke substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ingrijpende consequenties heeft voor het voorgenomen beleid. Het weerstandvermogen brengt tot uitdrukking de relatie tussen de weerstandscapaciteit en risico's die zich eventueel kunnen voordoen. In artikel 11 van het BBV is het begrip weerstandvermogen als volgt gedefinieerd:

De relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, te dekken'.

In principe bestaat weerstandscapaciteit uit de navolgende elementen:

- het vrij aanwendbare deel van de algemene en bestemmingsreserves;
- de omvang van de stille reserves;
- onbenutte belastingcapaciteit;
- de post onvoorzien.

Onderstaand zijn deze elementen nader toegelicht respectievelijk gekwantificeerd.

Het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve en bestemmingsreserves.

Dit onderdeel van de algemene reserve is de buffer die benut kan worden bij echte calamiteiten, dus incidenteel en behoeft enerzijds zeker geen ongelimiteerde spaarpot te zijn met als enig doel deze zo hoog mogelijk te krijgen, anderzijds kan deze reserve niet zomaar (structureel) ingezet worden als sluitpost van de begroting. De geraamde stand van de algemene reserve is € 2.979.000 en volledig vrij aanwendbaar. Het vrij aanwendbare deel van de bestemmingsreserves bedraagt € 918.000 (zijnde de niet geormerkte gelden bij de Economie en Toerisme, Sociaal Domein, Innovatie en WSW).

De omvang van de stille reserves.

De stille reserves hebben betrekking op activa die op de balans lager zijn gewaardeerd dan de marktwaarde én op korte termijn verkoopbaar zijn. Hierbij kan gedacht worden aan gronden, gebouwen, kunstwerken en aandelenbezit. In principe dragen de stille reserves bij aan de weerstandscapaciteit. Gezien het inzicht hierin op dit moment zijn de stille reserves op nihil gesteld bij de vaststelling van de weerstandscapaciteit.

De onbenutte belastingcapaciteit.

De omvang van de onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte tussen de feitelijke opbrengst uit het totaal van de OZB, de rioolrechten en de afvalstoffenheffing enerzijds en de opbrengst die de gemeente zou moeten realiseren als zij een beroep zou doen op een aanvullende bijdrage op grond van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (de zogenaamde artikel 12-norm; landelijk gemiddelde van het OZB-tarief + 20%) anderzijds. Volgens deze norm kunnen gemeenten die in de financiële problemen raken een aanvraag indienen voor extra steun uit het gemeentefonds.

Onbenutte belastingcapaciteit is voor wat betreft het rioolrecht en de afvalstoffenheffing niet aan de orde omdat hierbij in Voerendaal reeds sprake is van kostendekkende tarieven. Voor OZB is wel ruimte voor verhoging van het tarief op basis van artikel 12. Het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2018 is vastgesteld op 0,1952% (meicirculaire 2017). Het tarief voor woningen 2018 bedraagt 0,1484%.

Onderstaand is de onbenutte belastingcapaciteit voor de periode 2018-2021 gespecificeerd weergegeven. Hierbij is het artikel 12 tarief meerjarig gelijk gehouden en afgezet tegen het meerjarig OZB percentage van Voerendaal.

Onbenutte belastingcapaciteit	2018	2019	2020	2021
	596.000	396.000	0	0

De post onvoorziene uitgaven.

De post onvoorziene kan zowel incidenteel, als structureel opgenomen worden in de begroting. In voorliggende meerjarenbegroting is de post onvoorziene opgenomen als structurele post. Voor 2018 bedraagt deze € 60.000 en voor de daarop volgende jaren € 30.000 per jaar.

2. Beleidskaders

Zoals reeds hierboven aangegeven bestaat het weerstandsvermogen uit de relatie tussen enerzijds de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden en anderzijds de mate waarin de risico's zijn afgedekt. Het beleid inzake het weerstandsvermogen richt zich dan ook op deze tweedeling. Voor de weerstandscapaciteit is de omvang van de reserves (vanwege aanwendbaarheid) van belang. Het beleid en de afwegingen rondom reserves en voorzieningen is vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen 2015, welke door de raad is vastgesteld op 17 december 2015.

Op 6 juli 2017 heeft de raad de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2017 vastgesteld. De implementatie van risicomangement is ingebed binnen de programma's en geborgd binnen de werkprocessen.

Samenvattend leidt de nota tot de volgende doelstellingen:

1. Kaderstelling van de raad en het formuleren van de beleidsuitgangspunten;
2. Inzicht in en reduceren van de gevolgen van risico's;
3. Voldoen aan wet- en regelgeving;

In 2016 heeft de Provincie het Verdiepingsonderzoek uitgevoerd. Onderstaande aanbevelingen o.b.v. hun analyse rondom Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn verwerkt in deze nota:

- kaderstelling rondom weerstandsvermogen en risicobeheersing bij elkaar brengen;
- formuleer beleid (maatregelen) omtrent de hoogte van de weerstandsratio;

De streefwaarde van het weerstandsvermogen is in de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing en in de Nota Reserves en Voorzieningen bepaald op een ratio van 2 (ruim voldoende).

Om de minimale omvang te bepalen o.b.v. van de weerstandsratio is een continue proces van risicobeheer noodzakelijk o.b.v. een kwantitatieve methode om een reële ratio te kunnen berekenen.

3. Risico's

3.1 Algemeen

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis, die een (negatief) gevolg voor de gemeente met zich mee kan brengen. Het gaat om een onzekere gebeurtenis met financiële en/of materiële gevolgen. Het risico kan o.a. van juridische, organisatorische, bedrijfseconomische of milieutechnische aard zijn. Van belang hierbij is om het risico te onderkennen, zoveel als mogelijk te kwantificeren (wat is de kans dat het risico werkelijkheid wordt en de inschatting van de financiële gevolgen) en maatregelen treffen om het risico te verminderen.

3.2 Risicomangement

Het weerstandsvermogen moet worden afgezet tegen de aanwezige risico's. De gemeente Voerendaal heeft voor de analyse en waardering van risico (zoals eerder vermeld) een Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing vastgesteld. De opzet van risicomangement is in hoofdlijnen als volgt:

1. Identificatie van risico's
2. Analyse van risico's
3. Beoordeling van risico's
4. Maatregelen ontwerpen
5. Maatregelen implementeren
6. Evalueren en rapporteren

Rapportage en verantwoording omtrent risico's vindt op een aantal momenten plaats. In de begroting en jaarrekening wordt het risicoprofiel geïventariseerd/geactualiseerd en worden de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit, respectievelijk het weerstandsvermogen, bepaald. Verder worden in separate raadsvoorstellen bij projecten relevante risico's specifiek benoemd.

3.3 Risicoprofiel Gemeente Voerendaal

Bij de actualisatie van de Nota Weerstandvermogen en Risicobeheersing zijn de risico's opnieuw geïventariseerd. Alleen risico's met een materieel belang (negatief financieel gevolg) worden in de beoordeling betrokken. Het kwantificeren van de risico's vindt plaats door de kans (*de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet*) te vermenigvuldigen met het gevolg (*de schade als het risico zich werkelijk voordoet*). Hier vloeit vervolgens de risicoscore uit waarmee de risico's worden geprioriteerd in laag, midden en hoog.

Nagestreefd dient te worden om de risico's van materiële betekenis ook daadwerkelijk kwantitatief te beoordelen om zodoende het juiste weerstandsvermogen vast te kunnen stellen.

De onderstaande tabel betreft een samenvatting van de geïventariseerde risico's met de beoordeling.

Nr.	Risico	Risico-score	Bedrag	Risico-percentage	Structureel / Incidenteel	Rekenbedrag	
1	Calamiteitenfonds Mijn(water)schade	Laag	16.000	25,00%	Incidenteel	4.000	
2	Onzekerheid	(factor 1,25)					1.000
	<i>Totaal geïventariseerde incidentele risico's</i>					<i>5.000</i>	
	Structurele risico's						
3	Algemene uitkering	Midden	100.000	50%	Structureel	50.000	
4	Decentralisatie rijkstaken:	Laag	39.000	50%	Structureel	19.500	
	– 4.1 Jeugdzorg	Midden			Structureel		
	– 4.2 WMO (AWBZ)	Midden			Structureel		
	– 4.3 Participatiewet	Midden	32.000	100%	Structureel	32.000	
5	Rente	Laag	25.000	50%	Structureel	12.500	
6	Overige risico's	Midden	100.000	50%	Structureel	50.000	
	<i>Subtotaal structurele risico's</i>					<i>164.000</i>	
7	Onzekerheid	(factor 1,25)					41.000
	<i>Totaal geïventariseerde structurele risico's</i>					<i>205.000</i>	
	Totaal geïventariseerde risico's					210.000	

Onderstaand zijn de hierboven weergegeven risico's nader toegelicht.

1. Calamiteiten Mijn(water)schade

Sinds het staken van oppompen van Mijwater in 1994 wordt nog steeds schade geleden als gevolg van beweging van de bodem die veroorzaakt is door de aanleg en/of exploitatie van mijnbouwwerken waaronder begrepen schade als gevolg van bodembewegingen die het gevolg zijn van het geleidelijk vollopen van mijnen met mijnwater. Momenteel is nog niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor nieuwe mijnschades. Voor schrijnende gevallen waarbij de veiligheid in het geding komt, is daarom een calamiteitenfonds ingericht. Alleen indien een schadegeval zich op het eigen grondgebied van de gemeente Voerendaal voordoet, kan het aandeel van Voerendaal in het calamiteitenfonds worden aangesproken.

3. Algemene uitkering

Met ingang van 2012 is de systematiek van "samen trap op – samen trap af" weer ingevoerd. Dit betekent dat het gemeentefonds weer direct gekoppeld is aan de omvang van de rijksuitgaven: hogere rijksuitgaven resulteren in een hogere uitkering uit het gemeentefonds, maar ook lagere rijksuitgaven resulteren in een lagere uitkering uit het gemeentefonds. De meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering blijft een onzekere factor.

4. Decentralisatie rijkstaken

Inmiddels is inzicht verkregen in de decentralisaties en de hiermee samenhangende budgetten en taakstellende kortingen door het rijk. De directe relatie met de integratie-uitkering sociaal domein is losgelaten, omdat deze middelen geheel vrij besteedbaar zijn voor alle gemeentelijke taken. De voorgenomen overheveling per 2018 van de integratie-uitkering Sociaal domein naar de algemene uitkering is uitgesteld. Het Rijk heeft ingestemd met het verzoek van de VNG om eerst afspraken te maken over de structurele indexering van de betreffende budgetten. De overheveling zal naar verwachting niet eerder dan met ingang van 2019 plaatsvinden.

4.1 Jeugdzorg

De cliënten zijn in beeld, waardoor ruimte komt voor verdere transformatie. Zorgaanbieders bieden vooralsnog vertrouwde oplossingen aan vanuit hun eigen kwaliteit en aanbod. Zij dienen verder aangezet te worden tot innovatief denken. Inmiddels is gestart met een nieuw inkooptraject voor jeugdhulp. Een goede informatiepositie en impactanalyse is noodzakelijk om tot de juiste bekostigingssystematiek te komen. Het risico blijft met name op inzet van jeugdzorg plus. Een dergelijk arrangement kost op jaarbasis € 100.000. Het is moeilijk in te schatten of inzet van deze arrangementen zich voordoet. Binnen de in de begroting opgenomen budgetten voor jeugd is rekening gehouden met een stelpost ad € 120.000 (e.v. jaren € 150.000) om dit risico te mitigeren. Daarnaast is sprake van een vertraging van deze kosten met 1 jaar, omdat met een gemiddelde van 2 jaar wordt gerekend.

4.2 WMO (AWBZ)

Door het toepassen van de vernieuwende werkwijze, met name gericht op het versterken van het voorliggend veld, is de aanspraak op middelen ruimschoots binnen de beschikbare budgetten gebleven. De verwachte negatieve effecten hebben zich niet voorgedaan. Inmiddels is voldoende informatie beschikbaar (o.a. met behulp van Zorgned) waardoor monitoring en (bij)sturing binnen de reguliere cyclus kan plaatsvinden. De huidige informatie biedt echter nog onvoldoende inzicht in de ontwikkeling van zorgvraag (volume-cijfers). De verwachting is dat eventuele fluctuaties binnen de beschikbare budgetten opgevangen kunnen worden. Derhalve wordt dit risico hier verder niet gekwantificeerd.

4.3 Participatiewet (inclusief Wwb)

Het Rijk voert in de komende jaren een forse efficiencykorting door op de rijksbijdrage per Wsw-werkplek. Daar waar enkele jaren geleden nog sprake was van een subsidie van ruim € 27.000 per arbeidsjaar daalt de subsidie stapsgewijs verder naar uiteindelijk € 22.500 per arbeidsjaar in 2020. Als financieel risico wordt aangemerkt de jaarlijkse vermindering van € 500 per arbeidsjaar (arbeidsjaren Voerendaal 2018: 63,76). Voor Voerendaal betekent dit dus een bedrag per jaar van circa € 32.000.

Daarnaast is vanaf 1 januari 2015 met de inwerkingtreding van de Participatiewet ook geen instroom in de WSW meer mogelijk en neemt het aantal arbeidsjaren jaarlijks af door natuurlijke uitstroom. Uit de meerjarenraming van WOZL (8 juni behandeld in de raad) volgt dat het tekort van WOZL op de uitvoering van de Wsw in 2021 oploopt tot ruim 13 miljoen euro, waarvan een groot deel bestaat uit de bovengenoemde rijksbezuiniging. De gemeente Voerendaal heeft gekoppeld aan de sociale werkvoorziening meerjarig de bijdrage in het exploitatietekort (resultaat WOZL bv's) in de begroting van Voerendaal voorzien.

Voor de verdeling van de gebundelde uitkering wordt vanaf 2015 gebruikgemaakt van het nieuwe verdeelmodel, het multiniveau-model. Voor de gebundelde uitkering wordt inkomensondersteuning aan rechthebbende betaald. Gemeenten die tekorten hebben op hun budget op grond van de Wet werk en bijstand/Participatiewet dienen deze tekorten in beginsel op te vangen uit eigen middelen. Gemeenten die een omvangrijk tekort hebben, kunnen onder voorwaarden in aanmerking komen voor een aanvullend budget. Met ingang van 1 januari 2015 geldt er een tijdelijke en eenvoudige vangnetuitkering in plaats van de incidentele en meerjarige aanvullende uitkering, waarvan de beëindiging via overgangsrecht is geregeld. De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote(re) tekorten op het budget als bedoeld in artikel 69 van de Participatiewet. Vanaf de vangnetuitkering over 2017 wordt het begrip 'grote(re) tekorten' gezien in meerjarig perspectief. Voor 2018 geldt een eigen risico van 5%. Dit betekent dat het tekort minimaal € 90.000 (eigen risico voor rekening van de gemeente) dient te zijn om in aanmerking te komen voor deze aanvullende uitkering. De verwachting is dat Voerendaal in 2018 de gebundelde uitkering niet zal uitputten en een aanvraag voor de Vangnetregeling niet nodig zal zijn.

5. Rente

Op het moment dat de rente gaat stijgen, kost het meer geld om financiële middelen aan te trekken. Gelet op het investeringsvolume opgenomen in de voorliggende begroting, is het noodzakelijk in de nabije toekomst nieuwe leningen aan te trekken. De kans is reëel dat de toekomstige rente hoger is dan waarmee gerekend is in deze begroting. Een doorrekening naar een hoger rentepercentage geeft aan dat dit tot structureel hogere lasten leidt van € 25.000. De kans dat dit risico zich voordoet wordt ingeschat 50%.

6. Overige risico's

De overige risico's zijn te beperkt van omvang om ze apart te berekenen en toe te lichten. Fictief wordt hiervoor rekening gehouden met een bedrag van € 100.000. Dit komt neer op 4 risico's van gemiddeld € 25.000.

2. en 7. Onzekerheid

Het is een utopie om te veronderstellen dat 100% van de geïventariseerde risico's in beeld gebracht kunnen worden. Door het uitvoeren van een risico-inventarisatie is getracht een zo compleet mogelijk beeld te verkrijgen. Om tegemoet te komen aan deze onzekerheid is besloten om rekening te houden met een factor 1,25. Met andere woorden: voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van de geïventariseerde risico's vermenigvuldigd met factor 1,25.

4. Weerstandscapaciteit

In principe is een weerstandscapaciteit die alle gesignaleerde risico's volledig afdekt, toereikend. Aan deze stelling kleven echter ook enkele kanttekeningen. De belangrijkste daarvan zijn:

- niet alle risico's zullen zich tegelijkertijd en in volle omvang voordoen (neiging tot een neerwaartse correctie is aanwezig);
- de waardering en mogelijke kosten van risico's zijn objectief meetbaar (andere inschattingen leiden tot andere uitkomsten);
- het aanspreken van de beschikbare weerstandscapaciteit heeft op termijn consequenties (flexibiliteit begroting; het inzetten van reserves leidt tot hogere rentelasten in volgende jaren).

De weerstandscapaciteit is uit te splitsen in een structurele en een incidentele component. *Structurele* weerstandscapaciteit betreft middelen die *structureel* ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te kunnen vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Dit is de (potentiële) financiële ruimte voor de gemeente, die jaarlijks in de begroting is ingebouwd. De structurele weerstandscapaciteit is onderstaand weergegeven:

Structurele weerstandscapaciteit				
	2018	2019	2020	2021
Begrotingssaldo (vrij te besteden ruimte)	243.000	42.000	141.000	53.000
Onbenutte belastingcapaciteit	596.000	396.000	0	0
Stelpost onvoorzien	60.000	30.000	30.000	30.000
Totale structurele weerstandscapaciteit	899.000	468.000	171.000	83.000

Met *incidentele* weerstandscapaciteit wordt bedoeld het vermogen om calamiteiten en andere *eenmalige* tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de taken. Het gaat hierbij om beschikbare reserves waar geen bestemming aan hangt.

Incidentele weerstandscapaciteit	
Vrij aanwendbaar deel Algemene Reserve	2.979.000
Vrij aanwendbaar deel Bestemmingsreserves	918.000
Stille reserves	0
Totale incidentele weerstandscapaciteit	3.897.000

5. Beoordeling van het weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een confrontatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Dat wil zeggen het totaal bedrag aan risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Confrontatie van het incidentele weerstandsvermogen geeft de volgende ratio:
 $3.897.000 / 5.000 = 779,40$
(incidentele weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit).

Confrontatie van het structurele weerstandsvermogen geeft de volgende ratio:
 $405.250 / 205.000 = 1,98$
(4-jaars gemiddelde structurele weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit).

Confrontatie van het totale weerstandsvermogen geeft de volgende ratio: $4.302.250 / 210.000 = 20,49$
(incidentele + structurele weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit).

De berekende ratio's kunnen beoordeeld aan de hand van de volgende tabel:

Ratio	Beoordeling
> 3	Uitstekend
2 – 3	Ruim voldoende
1 – 2	Voldoende
< 1	Onvoldoende

Indien de ratio in enig jaar kleiner dan 1,0 is, geeft dit aan dat de gemeente over te weinig financiële middelen beschikt om de onderkende risico's te dragen. De gemeente is dus kwetsbaar. Bij een ratio van 1,0 is precies genoeg weerstandscapaciteit aanwezig om de onderkende risico's af te dekken. Als de ratio meer dan 3,0 is, heeft de gemeente meer dan twee keer zoveel geld voorradig als benodigd voor de risico's die zijn ingeschat.

Uit de tabel blijkt dat in totaliteit de weerstandscapaciteit voor de gemeente Voerendaal nog steeds uitstekend is. De relatief hoge ratio's worden veroorzaakt door het lage aantal gekwantificeerde risico's. Hierbij moet echter wel de kanttekening geplaatst worden dat niet alle financiële risico's in, o.a. het sociaal domein, kwantificeerbaar zijn. Om dit te mitigeren is het risico gekwantificeerd op 1% van het uitkeringstotaal van het sociaal deelfonds. Deze methodiek is ook toegepast om het risico voor de algemene uitkering te kwantificeren. Dit heeft als gevolg dat de ratio voor de structurele weerstandscapaciteit t.o.v. 2017 is gedaald, omdat in 2017 hiervoor PM-posten waren opgenomen. De ratio van het structurele weerstandsvermogen geeft hiermee ook een reëlere weergave. Daarnaast zullen de geïnterpreteerde structurele risico's zich vrijwel nooit gelijktijdig en in volle omvang voordoen/effectueren.

6. Conclusie

Het is geen goede zaak als een gemeente over te weinig mogelijkheden beschikt om optredende risico's het hoofd te bieden. Immers, de gemeente beschikt dan niet over voldoende capaciteit om de geïdentificeerde en gewogen risico's af te dekken. Opgemerkt wordt dat een weerstandscapaciteit die boven de 1,0 ligt niet automatisch inhoudt dat een gemeente voor honderd procent is ingedekt tegen alle risico's die zich kunnen voordoen. De ratio weerstandscapaciteit maakt gebruik van een weging van de risico's. Als de gemeente pech heeft, kan het voorkomen dat in één jaar twee grote tegenslagen plaatsvinden. Doet zich dit voor, dan kan dit ertoe leiden dat de financiële positie van een gemeente tijdelijk onder druk komt te staan. Het spreekt in dit verband echter voor zich dat hoe hoger de weerstandscapaciteit van een gemeente is hoe meer (onvoorziene) tegenvallers kunnen worden opgevangen.

De huidige weerstandscapaciteit is in het licht van bovenstaande risico-inventarisatie uitstekend te noemen. Er is geen landelijke norm voor de ratio weerstandsvermogen.

Risicomanagement is en wordt steeds belangrijker! In de planning en controlcyclus wordt periodiek aandacht besteedt aan risicomanagement, zodat het bewustzijn voor risico's bij bestuurders en management steeds meer gaat leven. Het zal daarmee een lerend proces zijn voor eenieder.

Voor de begroting 2018 is de minimale omvang van de algemene reserve € 2.500.000, gebaseerd op 10% van de uitgaven van de gemeente, conform begrotingstotaal.

7. Financiële positie

Als gevolg van de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording dient een geprognosticeerde balans, het EMU-saldo alsmede onderstaande set van financiële kengetallen opgenomen te worden met als doel het inzichtelijker en transparanter maken van financiële informatie waardoor horizontale controle door de raad op de financiële positie versterkt wordt en een beter inzicht in de financiële sturingsruimte wordt verkregen.

Geprognosticeerde balans 2018	(bedragen × € 1.000)				
Omschrijving	01-01-2018	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021
Activa					
<u>Vaste activa</u>					
Materiële vaste activa	34.479	40.893	51.774	49.934	49.211
Financiële vaste activa	12.240	12.240	325	325	325
Totaal vaste activa	46.719	53.133	52.099	50.259	49.536
<u>Vlottende activa</u>					
Onderhanden werk	0	0	0	0	0
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	0	0	0	0	0
Liquide middelen	0	0	0	1.300	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Totaal vlottende activa	0	0	0	1.300	0
Totaal activa	46.719	53.133	52.099	51.559	49.536
Passiva					
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen:					
- Reserves	18.397	17.487	17.027	15.759	15.196
- Geprognosticeerd resultaat	188	243	42	141	53
Voorzieningen	2.551	2.017	1.626	1.251	941
Langlopende leningen	19.086	18.238	12.388	11.535	10.679
Totaal vaste passiva	40.222	37.985	31.083	28.686	26.869
<u>Vlottende passiva</u>					
Kasgeldlening en banksaldi	5.100	300	4.000	0	1.750
Overige schulden	1.397	14.848	17.016	22.873	20.737
Overlopende passiva	0	0	0	0	0
Totaal vlottende passiva	6.497	15.148	21.016	22.873	22.487
Totaal Passiva	46.719	53.133	52.099	51.559	49.356

Begroting 2018		EMU saldo (Bedragen × € 1.000)		
		2017	2018	2019
Omschrijving				
Exploitatiesaldo vóór toevoeging c.q. onttrekking uit reserves.	1	-286	-667	-418
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie.	2	1.495	1.539	1.786
Bruto dotaties voorzieningen t.l.v. exploitatie.	3	-360	-473	-413
Investerings in (im)materiële vast activa die op de balans worden geactiveerd.	4	3.994	8.182	11.575
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.	5	0	0	0
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord.	6	0	0	0
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan).	7	0	0	0
Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord.	8	0	0	0
Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen.	9	890	677	376
Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten.	10	0	0	0
Verkoop van effecten: indien van toepassing de verwachte boekwinst op de exploitatie.	11	0	0	0
Berekend EMU saldo				
(1 + 2 + 3 – 4 + 5 + 6 – 7 + 8 – 9 – 10 – 11)		-4.035	-8.460	-10.996

Begroting 2018	Verloop van de kengetallen					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Kengetallen:						
Netto schuldquote	72,71%	127,61%	98,48%	68,72%	66,83%	67,99%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	28,64%	78,46%	49,78%	68,72%	66,83%	67,99%
Solvabiliteitsratio	41,88%	32,33%	33,37%	32,76%	30,84%	30,90%
Structurele exploitatieruimte	1,56%	-1,97%	-0,88%	-0,78%	0,17%	0,28%
Grondexploitatie	-0,20%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Belastingcapaciteit	113,41%	109,47%	102,32%	108,05%	117,30%	119,11%

De begrote kengetallen zijn conform gewijzigde voorschriften BBV de kengetallen gebaseerd op de geprognosticeerde balans.

Ad 1. Netto schuldquote:

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. De vrijval van de obligatielening in 2019 laat een daling van de ratio zien.

Ad 2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Ad 3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. De norm voor de solvabiliteit op het totaal vermogen ligt op 25% à 40%. Uit de berekende ratio's voor de komende jaren blijkt dat de gemeente Voerendaal voldoende in staat is om haar verplichtingen op lange termijn na te komen.

Ad 4. Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. De gemeente heeft momenteel geen bouwgronden meer in exploitatie.

Ad 5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Ad 6. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente Voerendaal zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde (2017). Voor de berekening van de belastingcapaciteit worden de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in onze gemeente vergeleken met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Deze cijfers worden ook in de jaarlijkse meicirculaire bekend gemaakt.